

ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
Γ' ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΔΕΥΤΕΡΑ 6 ΙΟΥΝΙΟΥ 2025
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΙΣΤΟΡΙΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ
ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΘΕΜΑΤΩΝ

Θέμα Α1

«Πανελλήνιον»: Η ύπαρξη των πρώτων κομμάτων ήταν πλέον δεδομένη. Αυτό άλλωστε φαίνεται και από την κίνηση του Καποδίστρια να επανδρώσει ένα συμβουλευτικό όργανο, το «Πανελλήνιον», με αντιπροσώπους και των τριών παρατάξεων, προκειμένου να εξασφαλιστεί εσωτερική ειρήνη.

Μικτή Επιτροπή Ανταλλαγής (1923) : Με βάση το άρθρο 11 της Σύμβασης της Λοζάνης ιδρύθηκε η Μικτή Επιτροπή Ανταλλαγής με έδρα την Κωνσταντινούπολη. Την αποτελούσαν έντεκα μέλη (τέσσερις Έλληνες, τέσσερις Τούρκοι και τρία μέλη-πολίτες ουδέτερων κατά τον Α' Παγκόσμιο πόλεμο κρατών) με αρμοδιότητα τον καθορισμό του τρόπου μετανάστευσης των πληθυσμών και της εκτίμησης της ακίνητης περιουσίας των ανταλλαζίμων.

.ΠΑΟΥΕΡ : Μια από τις ξένες εταιρείες που έκαναν επενδύσεις σε έργα υποδομής στην Ελλάδα κατά την περίοδο του Μεσοπολέμου, εξαιτίας των συνεπειών του Μικρασιατικού Πολέμου (άφιξη προσφύγων). Ειδικότερα, Περί το 1925 η βρετανική εταιρεία ΠΑΟΥΕΡ ανέλαβε την εγκατάσταση μονάδων παραγωγής ηλεκτρικού ρεύματος στην πρωτεύουσα αλλά και τη δημιουργία σύγχρονου δικτύου αστικών συγκοινωνιών, βασισμένου σε ηλεκτροκίνητα τραμ και λεωφορεία.

Θέμα Α2

α. → Σωστό

β. → Σωστό

γ. → Λάθος

δ. → Λάθος

ε. → Σωστό

Θέμα Β1.

Σχολικό βιβλίο σελ.20: Στη διάρκεια του 18^{ου} αιώνα...να εκμεταλλευτούν οι Έλληνες.»

Θέμα Β2.

Σχολικό βιβλίο σελ. 97: Το Σοσιαλιστικό κόμμα « Οι υψηλοί δείκτες ανεργίας... Κομμουνιστικό Κόμμα Ελλάδος (Κ.Κ.Ε.)»

Γ1.

α.

Η ΕΑΠ διέκρινε την αποκατάσταση των προσφύγων σε *αγροτική* (παροχή στέγης και κλήρου στην ύπαιθρο) και *αστική* (παροχή στέγης στις πόλεις). Σύμφωνα με το Κείμενο Α επισημαίνεται ο παραγωγικός χαρακτήρας και η μεθοδικότητα της αγροτικής αποκατάστασης. «Η «κατά τρόπον παραγωγικόν» εγκατάσταση των προσφύγων επιχειρήθηκε με συστηματικό τρόπο και πήρε κυρίως τη μορφή της αγροτικής αποκατάστασης, κατά την οποία θα παρέχονταν, εκτός από γη, τα σχετικά μέσα για την καλλιέργειά της.» Όπως επιβεβαιώνεται και από το Κείμενο Α έτσι οι πρόσφυγες εξομοιώνονταν με τους γηγενείς ακτήμονες αποκτώντας το δικαίωμα αγροτικής αποκατάστασης. «Όπως ανέφερε αναλυτικά ο Διευθυντής

Αγροτικής Αποκαταστάσεως της Επιτροπής Αποκαταστάσεως Προσφύγων (ΕΑΠ) [...] οι αγρότες πρόσφυγες, εξομοιωθέντες προς τους ντόπιους ακτήμονες, δικαιούνταν αγροτικής αποκατάστασης».

Η αγροτική αποκατάσταση στο μεγαλύτερο μέρος της ήταν έργο της ΕΑΠ. Απέβλεπε στη δημιουργία μικρών γεωργικών ιδιοκτησιών. Η εγκατάσταση των προσφύγων έγινε σε εγκαταλελειμμένα χωριά, σε νέους συνοικισμούς προσαρτημένους σε χωριά και σε νέους, αμιγώς προσφυγικούς συνοικισμούς. Ο παραχωρούμενος κλήρος ποίκιλλε ανάλογα με το μέγεθος της οικογένειας των προσφύγων, την ποιότητα του εδάφους, το είδος της καλλιέργειας και τη δυνατότητα άρδευσης. Συνήθως ο κλήρος δεν αποτελούσε ενιαία έκταση, αλλά τεμάχια αγρών που βρίσκονταν σε διαφορετικές τοποθεσίες. Στην αρχή η διανομή από τις υπηρεσίες εποικισμού ήταν προσωρινή. Θα γινόταν οριστική μετά την κτηματογράφηση από την τοπογραφική υπηρεσία του Υπουργείου Γεωργίας. Εκτός από τη γη παραχωρούνταν στέγη, εργαλεία, σπόροι, λιπάσματα και ζώα όπως επιβεβαιώνεται και από το κείμενο Α οι αρμόδιες αρχές μεριμνούν για τη αγροτική αποκατάσταση «η οποία συνίστατο στην παραχώρηση βιώσιμων γεωργικών κλήρων, στη στέγαση με την ανέγερση κατοικιών αγροτικού τύπου και στον εφοδιασμό τους με σπόρους, μεγάλα και μικρά ζώα, γεωργικά εργαλεία, κάρα [...] για όσο διάστημα αναμένονταν τα αποτελέσματα της πρώτης καλλιέργειας – πολλές φορές και κατά το δεύτερο έτος από την εγκατάστασή τους.»

β.

Για τη στέγαση τηρήθηκε το σύστημα της ανέγερσης των οικιών απευθείας από την ΕΑΠ (εργολαβία) ή της ανέγερσης από τους ίδιους τους πρόσφυγες με τη χορήγηση όλων των οικοδομικών υλικών (αυτεπιστασία) όπως επιβεβαιώνεται και από το Κείμενο Β « Η κατασκευή των κατοικιών έγινε με δύο τρόπους: 1) με ανάθεση σε εργολάβους, 2) με τη χρησιμοποίηση του προσφυγικού εργατικού δυναμικού υπό την καθοδήγηση των υπηρεσιών της Επιτροπής.» Στα τρία πρώτα χρόνια λειτουργίας της ΕΑΠ τονίζεται πως στην περίπτωση της εργολαβίας, πολλοί από τους εργολάβους αντιμετώπισαν σοβαρές δυσκολίες μεταφοράς καθώς και εξεύρεσης υλικών και εργατικών χεριών σε δυσπρόσιτες κυρίως περιοχές. Παράλληλα η Επιτροπή είναι δυσαρεστημένη από τις υπηρεσίες των εργολάβων, ιδιαίτερα όταν οι τεχνικοί υποχρεώνονται να παραλαμβάνουν κατοικίες κατώτερης ποιότητας υπό την χρονική πίεση των άμεσων αναγκών για τη στέγαση των προσφύγων. « Στην πρώτη περίπτωση,...για τη στέγαση των προσφύγων.» Η αυτεπιστασία συνίσταται στην παροχή προς τους πρόσφυγες ξυλείας, κεραμιδιών και καρφιών, υλικών δηλαδή που θα πρέπει να μεταφερθούν από μακριά, καθώς και χρημάτων για την πληρωμή των μαραγκών και των χτιστάδων, των ειδικευμένων εργατών. Οι πρόσφυγες παρέχουν την ανειδίκευτη εργασία και πραγματοποιούν τις μεταφορές των υλικών. Ένας εργοδηγός επιβλέπει την ποιότητα και την ποσότητα της εργασίας και παρέχει τις ανάλογες προκαταβολές σε χρήμα ή είδος με βάση τη σημειούμενη πρόοδο. Τα κτίσματα ήταν, συνήθως, δύο δωμάτια, μία αποθήκη και ένας σταύλος. Την αξία του παραχωρούμενου κλήρου θα πλήρωναν οι πρόσφυγες με δόσεις. Ο τίτλος που δινόταν στους κληρούχους ήταν τίτλος απλής κατοχής. Θα γινόταν τίτλος πλήρους κυριότητας αργότερα, μετά την αποπληρωμή του χρέους. Μετά τη διάλυση της ΕΑΠ, το 1930, τα χρέη των αγροτών προσφύγων ανέλαβε να εισπράξει η Αγροτική Τράπεζα.

Δ1.

α.

Το κίνημα του Θερίσου δεν πέτυχε πλήρως τους στόχους του, αλλά έδωσε νέα ισχυρή ώθηση στο Κρητικό Ζήτημα και προκάλεσε θετικές εξελίξεις. Διεθνής Επιτροπή που ήλθε στην Κρήτη το Φεβρουάριο 1906, ανέλαβε να εξετάσει την κατάσταση και τους όρους λειτουργίας του αρμοστικακού καθεστώτος και να υποβάλει σχετική έκθεση. Σύμφωνα με το Κείμενο Β η [Διεθνής] Επιτροπή προέκρινε ως προσφορότερη λύση την άμεση ένωση του νησιού με την Ελλάδα συμπεραίνοντας ότι η παραμονή του πρίγκιπα Γεωργίου στη θέση του ύπατου

αρμοστή θα δυσχέραινε την ομαλή εξέλιξη της πολιτικής ζωής της Κρήτης. Έπειτα από μακρότατες και επίπονες διαβουλεύσεις με τον Ελ. Βενιζέλο και με την Ελληνική Κυβέρνηση, οι Μεγάλες Δυνάμεις κατέληξαν σε μια νέα ρύθμιση του Κρητικού Ζητήματος. Το οριστικό κείμενο των μεταρρυθμίσεων προέβλεπε την οργάνωση Κρητικής Χωροφυλακής με εντελώς νέο σχήμα, την ίδρυση Κρητικής Πολιτοφυλακής, με Έλληνες αξιωματικούς που προηγουμένως θα παραιτούνταν από τον ελληνικό στρατό, και την ανάκληση των ξένων στρατευμάτων, μετά την αποκατάσταση της εσωτερικής γαλήνης στην Κρήτη. Αυτό επιβεβαιώνει και το Κείμενο Β «Κάτω από την επίδραση των διαπιστώσεων της εξεταστικής επιτροπής, [...] οι Δυνάμεις κατέληξαν τον Ιούλιο του 1906 στην υιοθέτηση ενός συνολικότερου σχεδίου για τη διεύθυνση του Κρητικού ζητήματος: [...] αναδιάρθρωση της χωροφυλακής με παράλληλη δημιουργία πολιτοφυλακής κάτω από την εποπτεία απόστρατων Ελλήνων αξιωματικών [...] απόσυρση, τέλος, όλων των ξένων στρατιωτικών δυνάμεων από την Κρήτη. [...]»

β. Η πολιτική του Βενιζέλου είχε θριαμβεύσει. Το ενθουσιώδες κλίμα αποτυπώνεται και στην πρωτογενή πηγή από το απόσπασμα της ομιλίας του Βενιζέλου (Κείμενο Α). Ο ίδιος ο Βενιζέλος τονίζει ότι πλέον αναγνωρίζεται στο λαό της Κρήτης να έχει γνώμη για τις τύχες του νησιού, αφού το ζήτημα είχε προσδιοριστεί ως «εθνικόν» και όχι «δυναστικό», αλλά ως μια διένεξη με τον πρίγκιπα Γεώργιο. Επισημαίνει πως αποκαταστάθηκαν και διασφαλίστηκαν οι διευρυμένες ελευθερίες με το νέο πολίτευμα, το νέο Καταστατικό Χάρτη του νησιού που επιβλήθηκε μετά την επανάσταση του Θερίσου. Έτσι μετέθετε τον άξονα της πολιτικής σε μια δημοκρατική βάση. «... Εις τον Κρητικόν Λαόν ουδείς πλέον αρνείται δικαίωμα γνώμης, και γνώμης κυρίας, επί της εθνικής αυτού εξελίξεως. Το Κρητικό Ζήτημα ανεγνωρίσθη ως κατ' εξοχήν εθνικόν ζήτημα και όχι δυναστική απλώς υπόθεσις [...]. Αι [...] ελευθερίαι του Κρητικού Λαού απεδόθησαν και πάλιν εις αυτόν αρτιώτεραι, ησφαλισμέναι δε διά νέου πολιτεύματος, το οποίον επεβλήθη κατόπιν μιας επαναστάσεως και το οποίον μετέθηκε τον άξονα της πολιτικής δυνάμεως προς το μέρος του λαϊκού παράγοντος...».

Αμέσως έπειτα συγκροτήθηκε η Β' Συντακτική Συνέλευση, για την εκπόνηση νέου συντάγματος, και η πρώτη πράξη της ήταν η έκδοση ενωτικού ψηφίσματος της 30ής Ιουλίου 1906, μέσα σε ατμόσφαιρα συμφιλίωσης και εθνικής έξαρσης. Σύμφωνα με το Κείμενο Γ η Β' Συντακτική Συνέλευση των Κρητών ανέλαβε να εκπονήσει νέο Σύνταγμα και εξέδωσε μέσα σε ατμόσφαιρα εθνικής συμφιλίωσης το ενωτικό ψήφισμα της 30ής Ιουλίου 1906. Το έργο της ανασυγκρότησης άρχισε πάλι και οι Μεγάλες Δυνάμεις παραχώρησαν στην κυβέρνηση της Κρήτης δάνειο 9.300.000 γαλλικών φράγκων και ρύθμισαν συνάμα το ζήτημα των τόκων των προηγούμενων δανείων.

Στο καθαρά πολιτικό θέμα σημειώθηκαν και νέες εξελίξεις. Με νέα απόφασή τους οι Δυνάμεις παραχωρούσαν στο βασιλιά των Ελλήνων Γεώργιο Α' το δικαίωμα να διορίζει εκείνος τον Υπάτο Αρμοστή της Κρήτης (14 Αυγούστου 1906). Η τελευταία απόφαση, όπως επισημαίνει το Κείμενο Β, ελήφθη επειδή θεωρήθηκε ότι η περαιτέρω παραμονή του πρίγκιπα στο νησί κάθε άλλο παρά διασφάλιζε «την ομαλή εξέλιξη» της πολιτικής ζωής, ενώ δρομολογούνταν οι διαδικασίες για την ένωση με την Ελλάδα. Αυτό ήταν ένα πολύ σημαντικό βήμα στην προώθηση του Κρητικού Ζητήματος καθώς το νησί είχε ουσιαστικά καταστεί μια ιδιότυπη ελληνική επαρχία.

Επιμέλεια απαντήσεων:

Μπέκου Νατάσα

Σκυριανού Μαίρη

Φιλόλογοι

Φροντιστήριο Μ.Ε «ΕΠΙΛΟΓΗ» - Καλαμάτα

<http://www.epil.gr>